

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Жоғары білім
беруді дамытудың ұлттық орталығы

**2023 жылы Қазақстанның жоғары оқу орындарында қашықтықтан
оқытуды іске асыру мониторингі**
1 Блок 5 Тармақ

Талдамалық анықтама

Астана қаласы, 2023

Мазмұны

Кіріспе.....	3
Қашықтықтан оқыту.....	4
Қашықтықтан оқытуды іске асырудағы проблемалар.....	8
Жаппай ашық онлайн курстар.....	8
ЖАОК іске асырудағы проблемалар.....	19
Қашықтықтан оқытудың тиімділігі.....	19
Қорытындылар.....	19

Кіріспе

Осы Талдамалық анықтамада ұсынылған осы деректер Қазақстан Республикасында 2023-2029 жылдарға арналған жоғары білім мен ғылымды дамыту жөніндегі іс-қимыл жоспарын іске асыру туралы ақпаратты қамтиды. Тұжырымдама Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 248 қаулысы, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 24 қаулысы және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2020 жылғы 17 наурыздағы № 110 бұйрығы негізінде жүзеге асырылады.

"Жоғары білім беруді дамытудың ұлттық орталығы" ШЖҚ РМК (бұдан әрі – Орталық) Қазақстан Республикасында 2023-2029 жылдарға арналған жоғары білім мен ғылымды дамыту тұжырымдамасын (бұдан әрі – тұжырымдама) іске асыру туралы 2023 жылға мониторинг жүргізіп, талдамалық анықтама жасады. Талдау халықтың цифрлық сауаттылық деңгейіне қатысты 11 нысаналы көрсеткіш туралы ақпаратты қамтиды.

Жоғары және қосымша білім беру саласының цифрлық трансформациясы оқу процесінің өзін де, оның ұйымдық құрылымдарын да өзгертуді білдіреді. Цифрландыру әсіресе университеттер үшін өзекті, өйткені үздік студенттер мен оқытушыларды іріктеу бойынша бәсекелестік артып келеді, ал жоғары оқу орындарының түлектерінен цифрлық технологияларды практикада қолдана білу талап етіледі. Қашықтықтан оқыту білім беру ортасында пайдалану үшін үлкен әлеуетке ие.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 137 бұйрығына сәйкес қашықтықтан оқытуды ұсыну бойынша білім беру ұйымдарына қойылатын талаптарды және қашықтықтан оқыту бойынша және жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің білім беру бағдарламалары бойынша онлайн-оқыту нысанында оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы білім беру ұйымдары қашықтықтан оқытуды денсаулық жағдайы туралы дәрігерлік - консультациялық комиссияның қорытындысы;

Қашықтықтан оқыту

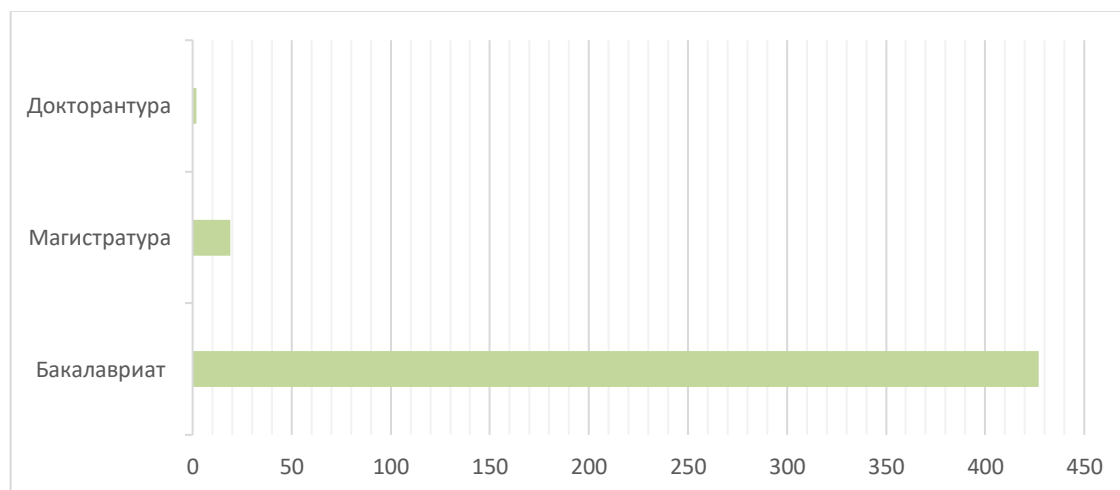
Ақпарат ҚР 119 жоғары оқу орнынан (Назарбаев Университетінен, ҚР Әскери және Мамандандырылған жоғары оқу орындарынан басқа) 103 азаматтық ЖОО бойынша ұсынылған.

2023 жылғы мониторинг нәтижелері бойынша қашықтықтан оқыту **55** жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) қолжетімді, бұл азаматтық ЖЖОКБҰ (102) жалпы санының **54%** құрайды.

Қазақстанда 2023 жылы тек қашықтықтан білім алушылар саны (денсаулық жағдайы туралы дәрігерлік-консультациялық комиссияның қорытындысы негізінде қашықтықтан оқыту форматына ауыстырылды және халықаралық, республикалық оқу-жаттығу жиындарына, спорттық жарыстарға, зияткерлік және шығармашылық конкурстар мен фестивальдерге қатысу негізінде қашықтықтан оқыту форматына ауыстырылды) **18729** адам. Оның ішінде 18691 бакалавриатта, 36 магистратурада, 2 докторантурада. Кейбір ЖЖОКБҰ өз ерекшеліктеріне байланысты, мысалы, шығармашылық немесе медициналық университеттер қашықтықтан оқытуды жүзеге асыра алмайды.

Қашықтықтан білім алушылардың жалпы санынан 448 студент денсаулық жағдайы туралы дәрігерлік-консультациялық комиссияның қорытындысы негізінде қашықтықтан оқыту форматына ауыстырылды. Оның 427-сі бакалавриатта, 19-ы магистратурада, 2-і докторантурада оқиды. (1-суретті қараңыз).

Сурет 1. Денсаулық жағдайына байланысты қашықтықтан оқыту әдістерін қолданатын білім алушылар саны.

2023 жылы қашықтықтан оқытуды іске асыруға тартылған профессор-оқытушылар құрамының (бұдан әрі – ПОҚ) саны ЖЖОКБҰ-да қашықтықтан оқыту форматында білім алушылар контингентімен 3883 адамды құрады.

64 студент халықаралық және республикалық оқу-жаттығу жиындарына, спорттық жарыстарға, зияткерлік және шығармашылық конкурстарға, сондай-ақ фестивальдерге қатысу негізінде қашықтықтан білім алады. Олардың барлығы бакалавриат студенттері.

Қашықтықтан оқыту жүзеге асырылатын білім беру бағдарламаларының жалпы саны 634 құрайды. Қашықтықтан оқытуға ауыстырылған пәндер саны бүкіл оқу кезеңінде білім беру бағдарламаларының жалпы көлемінің 20% - на дейін құрайды.

ДКК қорытындысы бойынша қашықтықтан оқытылатын пәндер саны синхронды форматта 1026 құрады, оның ішінде барлық бакалавриат пәндері.

ДКК қорытындысы бойынша қашықтықтан оқытылатын пәндер саны асинхронды форматта 1532 құрады, оның ішінде 1530 бакалавриат пәні, 2 магистратура пәні.

ДКК қорытындысы бойынша қашықтықтан оқытылатын пәндер саны білім беру ұйымының

шешімі бойынша оқу материалдарын өз бетінше игеру жолымен 141 құрады, оның ішінде бакалавриаттың барлық пәндері.

Жарыстарға, жиындарға, конкурстарға, фестивальдерге қатысушы - білім алушылар қашықтықтан синхронды форматта оқитын пәндер саны 40-ты құрады, оның ішінде 39-ы бакалавриатта, 1-і магистратурада.

Қашықтықтан асинхронды форматта жарыстарға, жиындарға, конкурстарға, фестивальдерге қатысушы - білім алушылар оқитын пәндер саны 362 құрады, оның ішінде 359 бакалавриатта, 3 магистратурада.

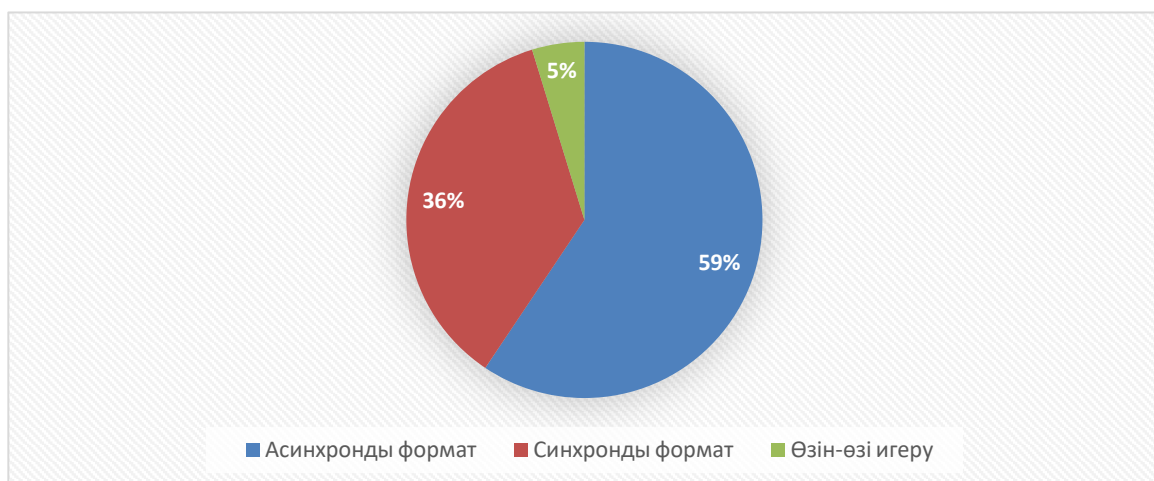
Жарыстарға, жиындарға, конкурстарға, фестивальдерге қатысушы - білім алушылар қашықтықтан синхронды форматта оқитын пәндер саны 39 құрады, оның ішінде бакалавриаттың барлық пәндері. (1-кестені қараңыз).

Кесте 1. Санаттар бойынша бөлінген қашықтықтан игерілген білім беру бағдарламаларының саны.

		бакалавриат	магистратура	итого
ДКК қорытындысы бойынша білім алушылар	Синхронды формат	1026		1026
	Асинхронды формат	1530	2	1532
	Өзін-өзі игеру	141		141
Оқушылар-жарысқа қатысушылар, алымдар, конкурстар, фестивальдар	Синхронды формат	39		39
	Асинхронды формат	359	3	362

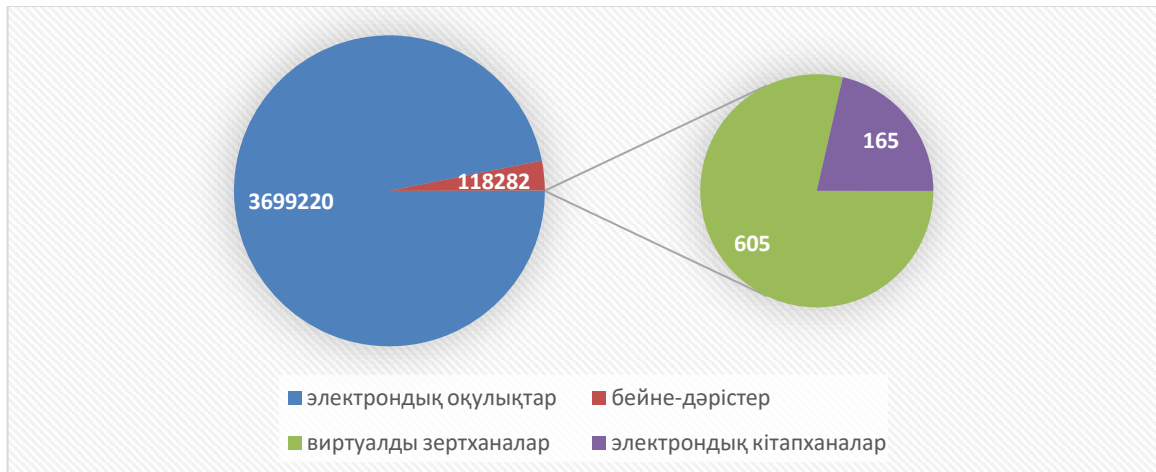
Синхронды форматта оқытылатын қашықтықтан оқыту пәндерінің саны қашықтықтан оқыту пәндерінің жалпы санының 36% құрайды асинхронды форматта оқытылатын қашықтықтан оқыту пәндерінің саны қашықтықтан оқыту пәндерінің жалпы санының 59% құрайды. Дербес игеру форматында оқытылатын қашықтықтан оқыту пәндерінің саны қашықтықтан оқыту пәндерінің жалпы санының 5% құрайды. (2-суретті қараңыз).

Сурет 2. Оқыту форматтары тұрғысынан қашықтықтан оқыту пәндері

Мониторинг қорытындысы бойынша 2023 жылы виртуалды зертханалар (605), электрондық кітапханалар (165), электрондық оқулықтар (3699220), бейне-дәрістер (118282) кіретін цифрлық білім беру ресурстарының жалпы саны 3818272 бірлікті құрады (3-суретті қараңыз). Отандық ЖЖОКБҰ цифрлық білім беру ресурстарының базасын ұлғайтудың оң динамикасы байқалады, осылайша қашықтықтан білім беру сапасын арттырады.

Сурет 3. ЦОР жалпы саны

Кесте 2. Меншікті және меншікті емес цифрлық білім беру ресурстарының жалпы саны

	Меншікті цифрлық білім беру ресурстары	меншікті емес цифрлық білім беру ресурстары	Барлығы
Вирт. зертханалар	363	242	605
Ал. кітапханалар	109	56	165
Ал. оқулықтар	1294358	2404862	3699220
Бейне дәрістер	49651	68631	118282
Барлығы:	580508	1053931	3818272

102 ЖЖОКБҰ цифрлық платформаның бар екендігі туралы хабарлады. 44 ЖЖОКБҰ LMS Platonus жүйесін, 35 - і Moodle жүйесін, 2 ЖЖОКБҰ - HeRo Study Space, 3 ЖЖОКБҰ-Canvas, 17 ЖЖОКБҰ Univer 2.0, ҚазҰТЗУ-им пайдаланады. Қ. Сәтбаева Polytechonline жеке әзірлеу жүйесін пайдаланады.

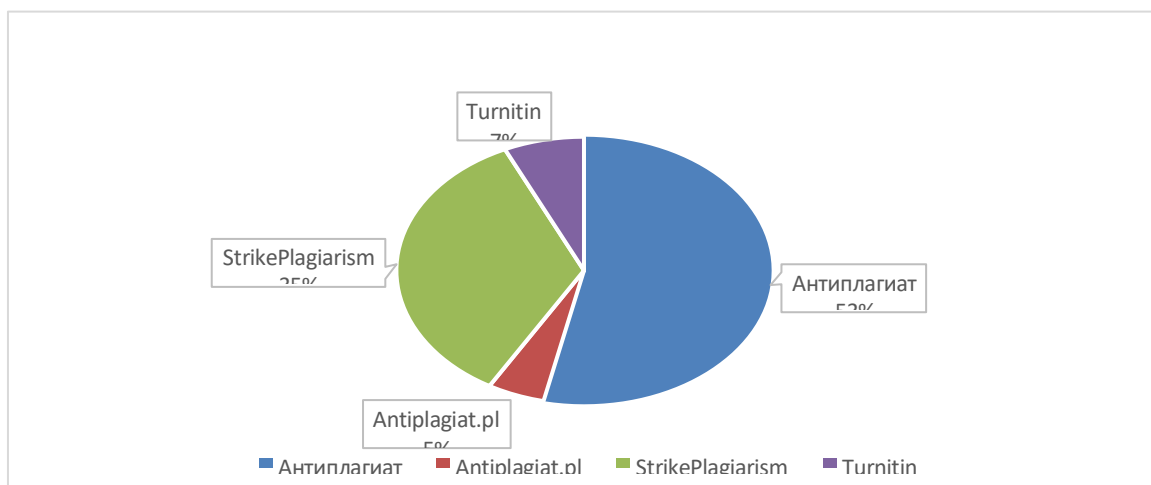
Барлық жүйелердің функционалы студенттердің цифрлық ізін қадағалауды, кестені көрсетуді, бағалау журналын, бұйрықтарды, анықтамаларды жүктеуді, сондай-ақ ЖЖОКБҰ оқу-әдістемелік бөлімдеріне студенттер туралы статистикалық деректерді алуға мүмкіндік береді.

103 ЖЖОКБҰ-ның 97-сі прокторинг жүйесінің бар екендігі туралы хабарлады. Семей медицина университеті, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай Өңірлік университеті, Ш. Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті, Павлодар педагогикалық университеті және академик Зулхарнай Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік - техникалық университеті прокторингтің жоқтығы туралы хабарлады. Қазақ Ұлттық Өнер Университеті және Қазақ ұлттық консерваториясы. Құрманғазы өзінің шығармашылық ерекшелігіне байланысты онлайн-прокторинг жүйесін пайдаланбайды, оның орнына ПОҚ мүшелері емтихандарда Проктор ретінде әрекет етеді. Пайдаланылатын прокторинг жүйелері: VERIGRAM – 8 ЖЖОКБҰ, OES – 16, Proctopus – 7, Aero proctoring – 7, Platonus – 42 Examus-17. 2022 жылмен салыстырғанда онлайн-прокторингті пайдаланудың 28% - ға (71 ЖЖОКБҰ) ұлғаюы байқалады.

100 ЖЖОКБҰ плагиатқа қарсы (53) шеттен алып пайдалануды анықтау жүйесінің бар екендігі туралы хабарлады. Antiplagiat.pl (5), StrikePlagiarism (35), Turnitin (7). Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясы мен М. Әуезов атындағы ОҚУУ қарыз алуды

анықтау жүйесінің бар екендігі туралы хабарламады. (4-суретті қараңыз).

Сурет 4. Шеттен алып пайдалануды анықтау жүйелерінің үлесі.

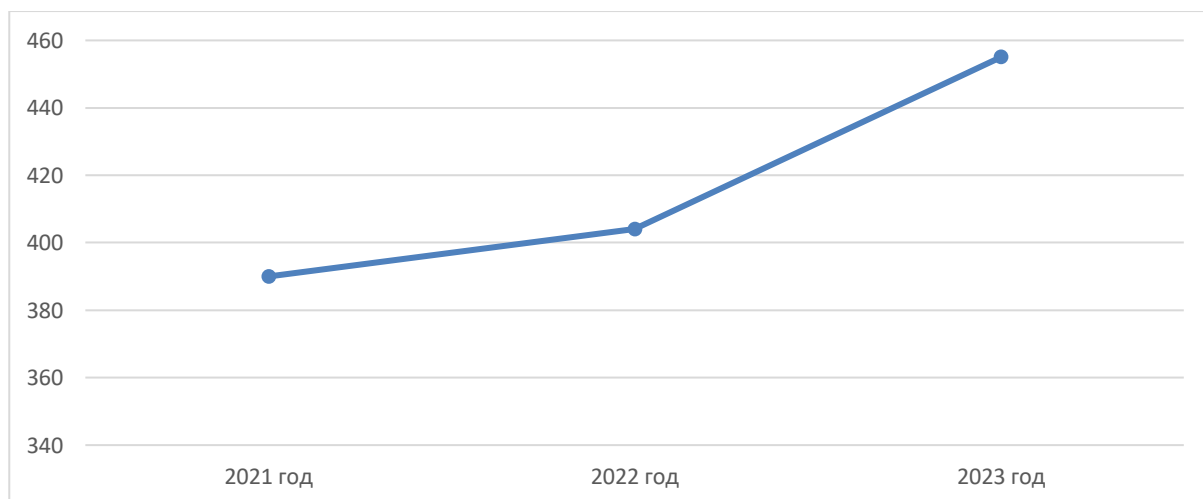

103 ЖЖОКБҰ-ның 101-і пәндерге электрондық тіркеудің бар екендігі туралы хабарлады (цифрлық платформа арқылы). ҚазҰУ. Әл-Фараби мен Академик Қ. Сәтбаев атындағы Екібастұз инженерлік-техникалық институты пәндерге электрондық тіркеудің бар екендігі туралы хабарламады.

88 ЖЖОКБҰ жатақханада электрондық тіркеу жүйесінің бар екендігі туралы хабарлады. Қазақ ұлттық өнер академиясы.Т. Қ. Жүргенова, Қазақ ұлттық хореография академиясы, О.А. Байқоңыров атындағы Жезқазған университеті, Алматы гуманитарлық - экономикалық университеті, Алматы Менеджмент Университеті, Астана халықаралық университеті, Қазақ Еңбек және әлеуметтік қатынастар академиясы, гуманитарлық - техникалық академиясы, Баишев университеті, қазақстандық инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университеті, Қостанай инженерлік - экономикалық университеті. М. Дулатова, Қазақ-Орыс Халықаралық университеті, Халықаралық Тараз Инновациялық институты, Орталық Қазақстан академиясы академик Қ. Сәтбаев атындағы Екібастұз инженерлік-техникалық институты жатақханада тіркеудің электрондық жүйесі жоқ.

ҚР ЖЖОКБҰ – ның жарияланған Интернет жылдамдығы 40 Мбит/сек-тен 3 400 Мбит/сек-ке дейін, орташа жылдамдығы-455 Мбит/сек-ке дейін өзгереді. (5-суретті қараңыз).

Сурет 5. Интернеттің орташа жылдамдығы

Қашықтықтан оқытуды іске асырудағы проблемалар

Қашықтықтан оқытуды жүзеге асыруда кейбір проблемалар бар, мысалы:

- Қашықтықтан білім беру технологиясы бойынша білім алушылардың АКТ бойынша сауаттылығының төмен деңгейі;
- Білім алушылардың көпшілігі әртүрлі ұйымдардың жұмыс істейтін қызметкерлері болып табылады, 50*50 немесе 80*20 форматында оқыту студенттердің жұмыста жұмыспен қамтылуына байланысты мүмкін емес, осыған байланысты ТЖКБ базасында оқығысы келетіндер жыл сайын БПҰ азаяды.
- Студенттердің интернет жылдамдығы төмен, Интернеттің болмауы немесе аудандарда, ауылдық жерлерде интернетке қосылудың әлсіздігі;
- Студенттердің немесе ПОҚ-ның компьютерлік сауаттылығы жеткіліксіз;
- Цифрлық білім беру ресурстарын құруға үлкен уақыт пен ресурстық шығындар;
- Қашықтықтан оқыту бойынша сертификаттары жоқ ПОҚ оқу процесін ұйымдастыруға тарту.

ЖЖОКБҰ ұсынған жоғарыда аталған мәселелерді шешу жолдары мыналарды қамтиды:

- ПОҚ/білім алушылар үшін компьютерлік сауаттылық бойынша семинарлар/тренингтер тұрақты өткізу;
- Білім беру бағдарламаларының бейіні бойынша жұмыс істейтін студенттер үшін ғана қашықтықтан білім беру технологиясын қолдану және білім беру бағдарламалары бойынша кредиттердің жалпы санынан қашықтықтан білім беру технологиясын қолдана отырып пәндер пайызын ұлғайту;
- Қашықтықтан білім беруді тек компьютері бар адамдар үшін пайдалануға рұқсат беру;
- Провайдерлер санының артуы;
- Қашықтықтан білім беру бойынша ПОҚ өзін-өзі аттестаттаудан өткізу;
- ҚР ЖОО үшін бірыңғай білім беру порталын әзірлеу және енгізу;
- Білім беру мазмұнын жақсарту, оқу материалдарын әзірлеу кезінде мультимедиялық құралдарды пайдалану;
- Компьютерлік техника мен бағдарламалық қамтамасыз етуді таңдау және сатып алу.
- Мүмкіндігі шектеулі жандар мен мүгедектер үшін қолжетімді орта құру жөніндегі жұмысты жалғастыру.

Электрондық платформаларда сабақтарды тиімді өткізу және оқу материалын беру үшін заманауи әдістемелік тәсіл, білім алушылардың барынша белсенділігін қамтамасыз ету және кері пәндік байланыс қажет. Қазіргі жағдайда жедел кері байланыс алудың оңтайлы әдісі мобильді құрылғылар мен дербес компьютерлер болып табылады, осыған байланысты студенттердің де, оқытушылардың да техникалық жарақтандырылуы, жоғары жылдамдық, интернет байланысының тұрақтылығы, цифрлық сауаттылықтың жоғары деңгейімен бірге жоғары білім беруде қашықтықтан оқытуды табысты іске асыруда басым болып табылады.

Жаппай ашық онлайн курстар

ЖАОК (жаппай ашық онлайн курс)-Бұл электронды оқыту технологияларын қолданатын және Интернет арқылы ашық қол жетімділікті қамтамасыз ететін жаппай интерактивті қатысумен оқыту курсы. ЖАОК тек қашықтықтан білім беру курстарын ғана емес, сонымен қатар әртүрлі іс-шаралардың кең спектрін қамтитын оқытудың жеке әдісі болып табылатындығын атап өткен жөн. Кез-келген әдіс сияқты, ЖАОК-тың да артықшылықтары мен кемшіліктері бар.

ЖАОК қолданудың артықшылықтары:

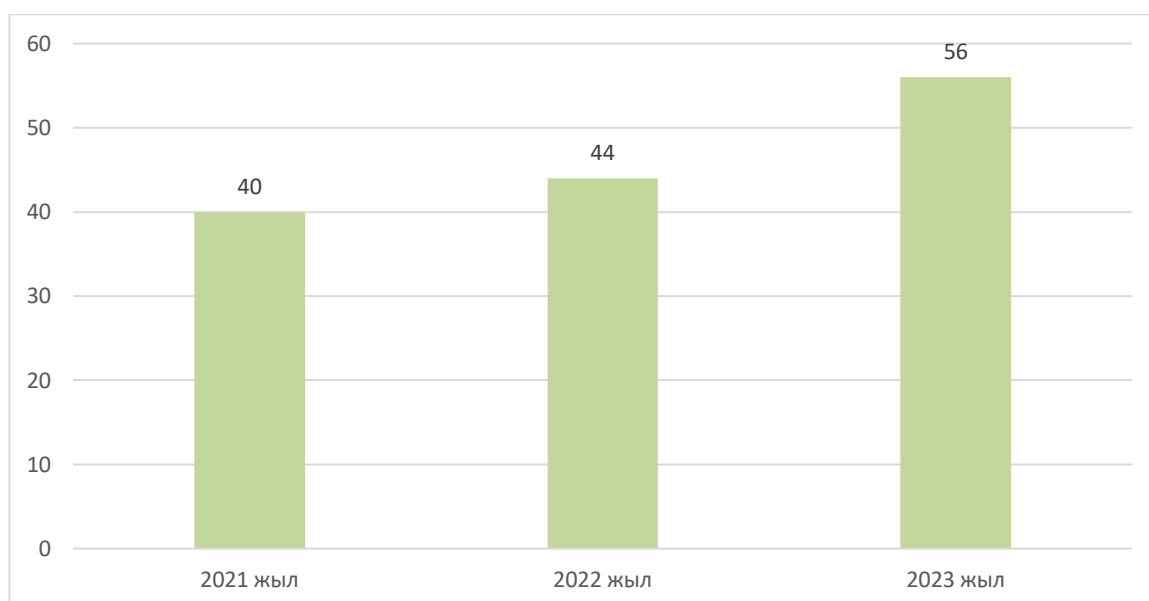
- Интерактивтілік
- Жылдам кері байланыс және бағалау
- Тегін оқу кестесі
- Құрылымдық материалды беру

ЖАОК кемшіліктері:

- Оқу материалын өз бетінше игеру кейбір тыңдаушылар үшін қиын
- Бақылаудың болмауы немесе тапсырмалардың орындалуын аз бақылау
- Жоғары техникалық жарақтандыру, тұрақты интернет байланысы қажеттілігі.

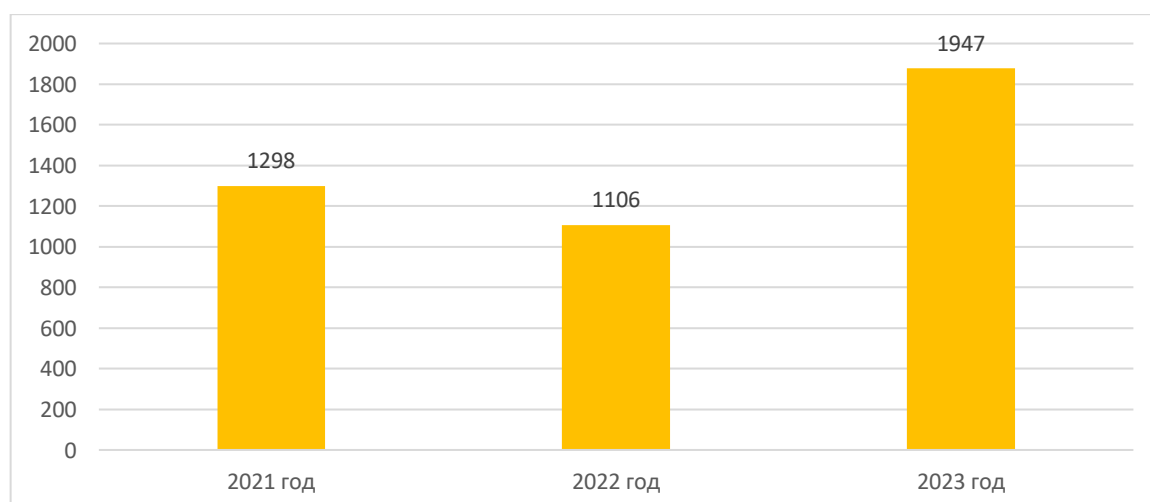
2023 жылғы мониторинг қорытындысы бойынша ЖАОК 56 ЖЖОКБҰ іске асырады, бұл БҚ жалпы санының 55% құрады. Өткен жылдың көрсеткішімен салыстырғанда 27% өсу үрдісі байқалады. (6-суретті қараңыз).

Сурет 6. ЖАОК сататын жоғары оқу орындарының үлесі жылдар бойынша.

2023 жылғы ЖАОК жалпы саны 1947 құрады, бұл 2022 жылмен салыстырғанда 65% - ға өсті (1106). 2021 жылы ЖАОК саны 1298 құрады. Өткен жылдың көрсеткіштерімен салыстырғанда өсу үрдісі байқалады (7-суретті қараңыз).

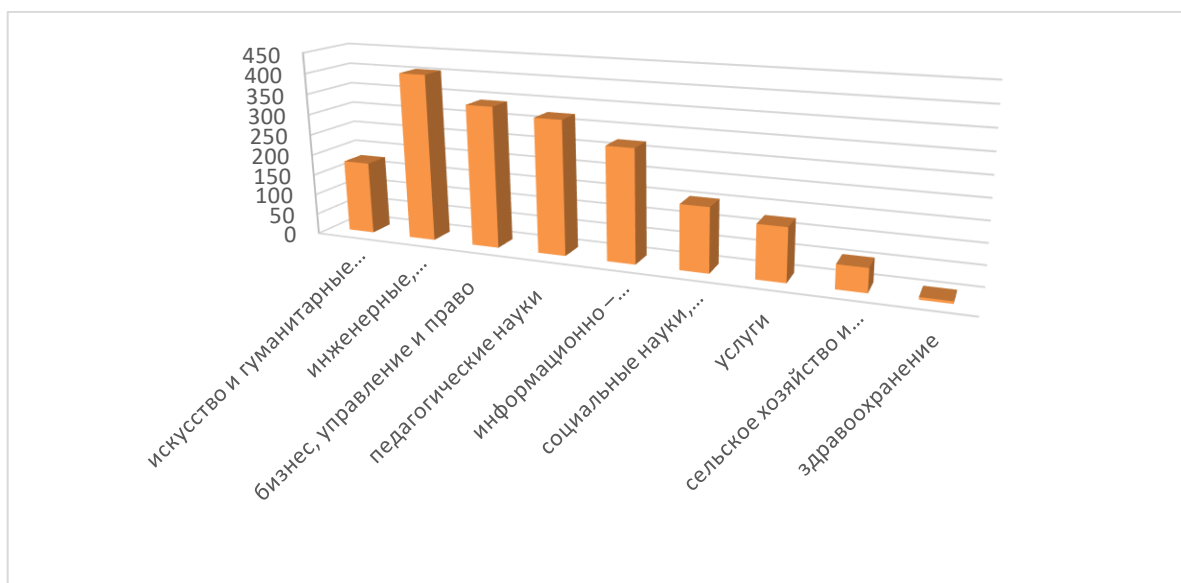
Сурет 7. Жыл бойынша ЖАОК жалпы саны.

ЖАОК дайындық бағыттары бойынша келесідей бөлінді:

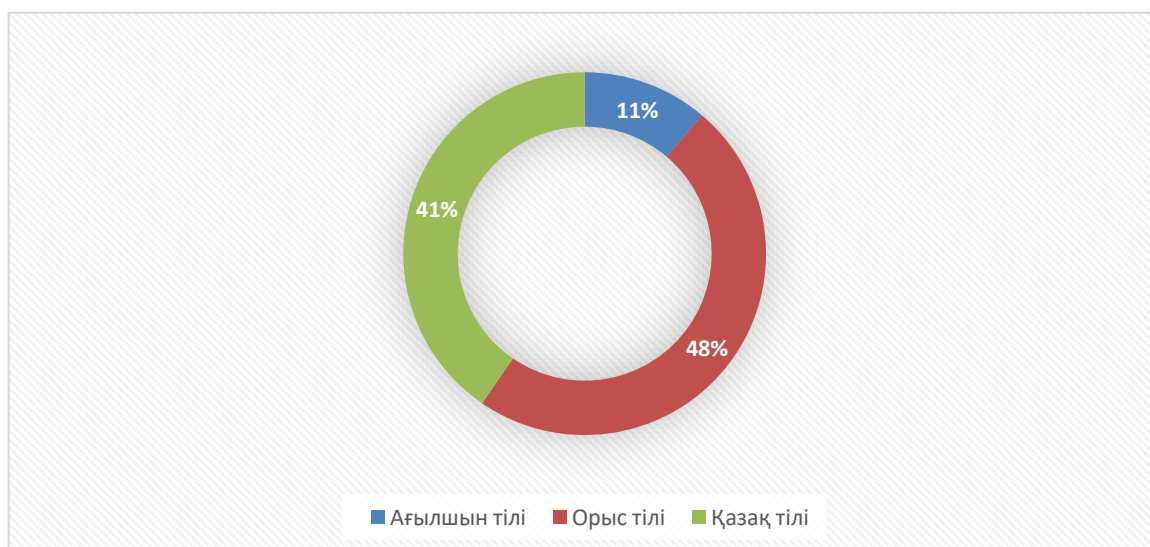
- ✓ өнер және гуманитарлық ғылымдар-177;
- ✓ инженерлік, өңдеу және құрылыс салалары-406;
- ✓ бизнес, басқару және құқық - 342;
- ✓ педагогика ғылымдары-324;
- ✓ ақпараттық – коммуникациялық технологиялар - 273;
- ✓ әлеуметтік ғылымдар, журналистика және ақпарат-79;
- ✓ жаратылыстану ғылымдары, математика және статистика - 155;
- ✓ қызмет көрсету-128;
- ✓ ауыл шаруашылығы және биоресурстар-57;
- ✓ денсаулық сақтау-6;
- ✓ ветеринария-0. (8-Суретті қараңыз).

Сурет 8. ЖАОК бағыттар бойынша

Оқыту тілдері бөлінісінде ЖЖОКБҰ әзірлеген ЖЖОКБҰ - ның ең көп үлесі орыс тілінде – 48% (935), қазақ тіліндегі үлесі 41% (797), ал ағылшын тілінде-11% (215) құрайды. (9-суретті қараңыз).

Сурет 9. МООС оқыту тілі тұрғысынан

2023 жылғы мониторинг қорытындысы бойынша ЖАОК-та барлығы 89054 адам оқыды. 2022 жылмен салыстырғанда (51283) бұл көрсеткіш 73% - ға өсті.

Курстың соңында берілген электрондық куәліктердің саны 78884 бірлікті құрады.

Бірқатар ЖЖОКБҰ-да ЖАОК білім алушылар санатының (жынысы, жасы, білім деңгейі және т.б.) статистикасын көздемейді, бұл жағдайда ЖЖОКБҰ әртүрлі топтардың қалауына, оқытудағы трендтерге байланысты курстарды одан әрі жетілдіруге шектеледі.

Гендерлік бөліністе ер білім алушылардың үлесі (22516) жалпы санының 25%, әйелдер (23624) - 26% құрады, 42914 білім алушының жынысы көрсетілмеген (51%).

Жас бойынша білім алушылардың саны:

25 жасқа дейін – 44 481 адам;

26-35 жас – 1859 адам;

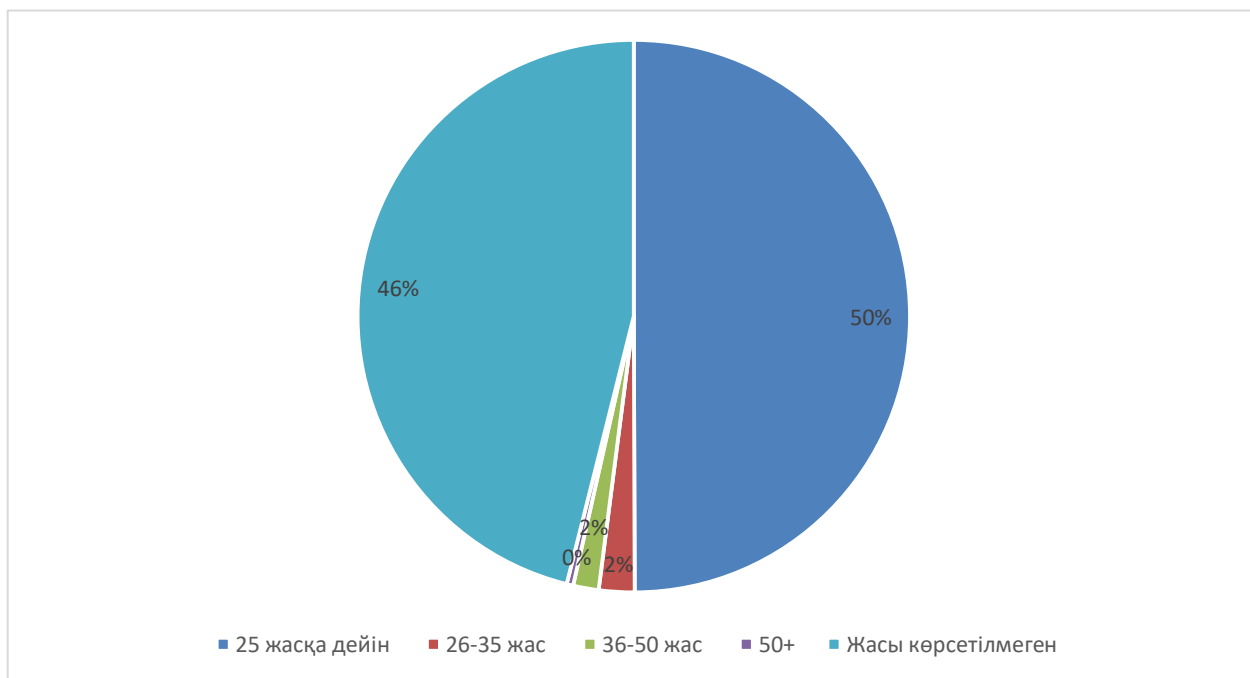
36-50 жас – 1330 адам;

50 + – 339 адам;

Жасы көрсетілмеген – 41045 адам.

ЖАОК бойынша білім алушылардың ең көп саны - 25 жасқа дейінгі жастар. (10-суретті қараңыз).

Сурет 10. ЖАОК аудиториясы жас аспектісінде

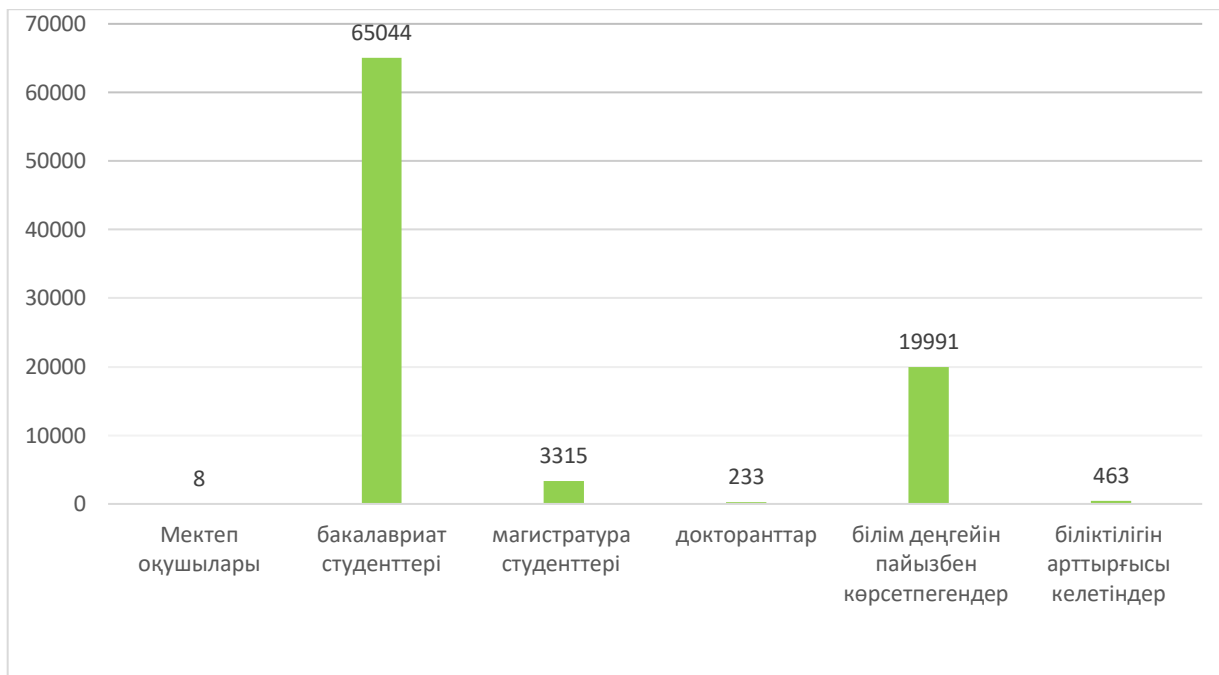
Бұл ретте онлайн курстардың мақсатты аудиториясы еліміздің жоғары оқу орындарының білім алушылары ғана емес, сонымен қатар мектеп оқушылары, біліктілігін арттырғысы келетін адамдар; тыңдаушылардың бір бөлігі білім деңгейін белгілемеген.

2023 жылы ЖАОК-тың оқу деңгейі бойынша мақсатты аудиториясы: оқушылар-8 адам, бакалавриат студенттері – 65 044 адам, магистратура студенттері – 3 315 адам, докторанттар – 233 адам, біліктілігін арттырғысы келетіндер – 463 адам, басқалары (білім деңгейін көрсетпеген тыңдаушылар) – 19 991 адам.

Мақсатты аудитория арасында бакалавриат студенттері ең көп ұсынылған-олардың үлесі 73 % құрайды. ЖАОК магистранттар мен докторанттар арасында танымалдығы шамалы, магистранттардың пайызы 3,72%, ал докторанттардың бір пайыздан азы 0.26% құрады. Білім деңгейін пайызбен көрсетпеген тыңдаушылардың үлесі 23,02% құрады. (11-суретті қараңыз).

Тиісінше, ЖАОК-ты пайдалануға магистратура мен докторантура студенттерін көбірек тарту бойынша жұмыс қажет.

Сурет 11. 2023 жылы ЖАОК мақсатты аудиториясы

Кесте 3. Өңірлер бөлінісінде ЖАОК білім алушылары

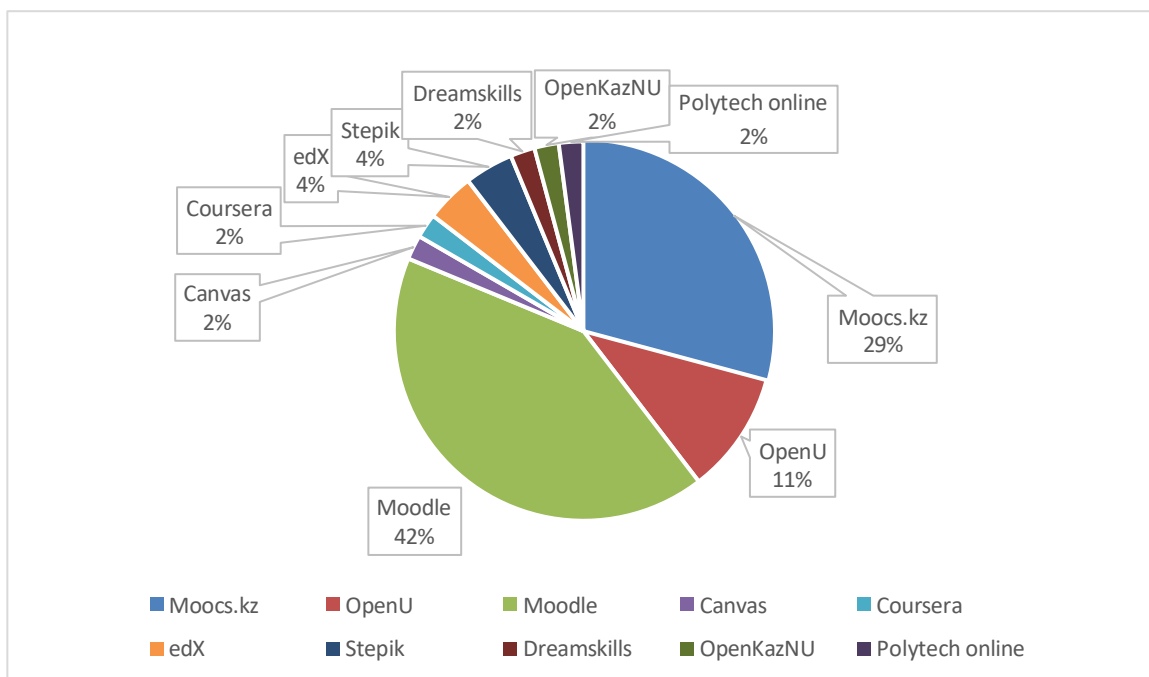
Аймақ	ЖАОК іске асыратын ЖЖОКБҰ саны	Саны білім алушылар
Астана	6	21775
Алматы	12	29160
Шымкент	4	6873
Абай облысы	2	38
Ақмола облысы	1	2 482
Атырау облысы	1	242
Шығыс Қазақстан облысы	3	7941
Жамбыл облысы	1	316
Батыс Қазақстан облысы	3	191
Қарағанды облысы	5	9754
Қостанай облысы	3	909
Қызылорда облысы	1	348
Маңғыстау облысы	1	3610
Павлодар облысы	3	4 898
Солтүстік Қазақстан облысы	1	88
Түркістан облысы	1	343
Ұлытау облысы	2	86
Барлығы:	56	89054

Жеке даму платформалары бар 2 ЖЖОКБҰ бар: ҚазҰУ. Өл-Фараби (OPENKAZNU-95 ЖАОК) және ҚазҰТЗУ. Қ. Сәтбаев (Polytech ILINE-17 ЖАОК).

ЖЖОКБҰ ЖАОК келесі платформаларда орналастырады: Moodle (20), Moocs.kz (14), OpenU (5), OpenKazNU (1), Polytechlline – (1), Coursera (1), edX (2), Canvas (1),

Stepik (2), Dreamskills Academy (1). Тек ҚазҰУ. Әл-Фараби Ұлы Петрдің Санкт – Петербург политехникалық университетімен бірлесіп әзірленген Coursera - methods of molecular biology компаниясында ЖАОК-ты іске асырады. Coursera ЖАОК-тың ең танымал халықаралық платформасы болғандықтан, осы платформа үшін көптеген курстар әзірлеу қажет. Бұл шетелдік тыңдаушыларды көбірек тартуға мүмкіндік береді, осылайша отандық әзірлеменің ЖАОК-ін танымал етеді, бұл Қазақстанда Қашықтықтан оқытудың дамуына оң әсер етеді. (12-суретті қараңыз).

Сурет 12. ЖАОК платформалары

Бұл мониторинг Қазақстанның жоғары оқу орындары ЖАОК құру және дамыту бойынша нәтижелі жұмыс жүргізіп жатқанын көрсетті. MOOC құру және енгізу Қашықтықтан оқытудың жоғары деңгейін ұстап тұрудың жақсы құралы болып табылады.

Ғылым және жоғары білім министрлігімен келісімге сәйкес берілген қолжетімділік шеңберінде Coursera платформасында пайдаланылатын ЖАОК саны 102 болып табылады. Бұл курстарда барлығы 25 ЖЖОКБҰ-да 40 000 аса студент оқыды. (4-кестені қараңыз).

Кесте 4. Coursera платформасында пайдаланылатын ЖАОК туралы ақпарат

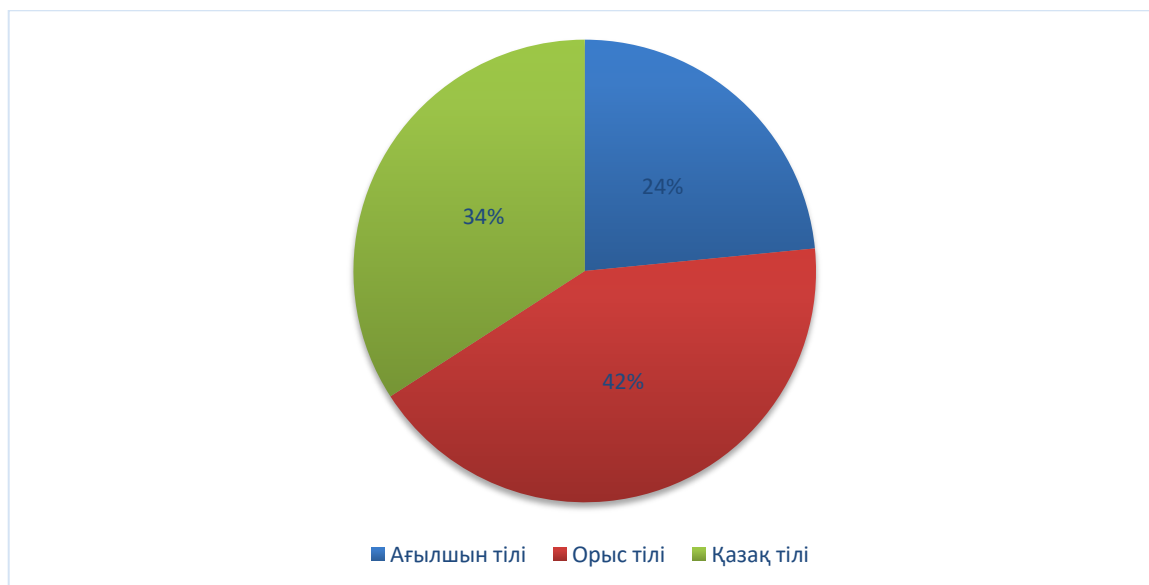
№	ЖЖОКБҰ	Курстың атауы	Серіктестер
1	«Аркалыкский педагогический институт имени И. Алтынсарина»	Основа Бизнеса, подготовка к началу дела, Стратегические инновации, управление инновационными инициативами, стратегическое лидерство	Йельский университет, Стэнфордский университет, Калифорнийский технологический институт, Беркли университет
2	«Восточно-Казахстанский университет имени Сарсена Аманжолова»	Искусство ведения переговоров	Калифорнийский Университет
3	«Западно-Казахстанский университет имени Махамбета Утемисова»	Обучение, обогащенное технологиями	Университет Аризона

4	«Карагандинский индустриальный университет»	Основа Бизнеса	Колледж бизнеса Gies
5	«Восточно-Казахстанский технический университет имени Д. Серикбаева»	Основа Бизнеса, подготовка к началу дела, Стратегические инновации, управление инновационными инициативами, стратегическое лидерство	Гонконгский университет науки и технологии, Мичиганский университет, Университет Райса
6	«Костанайский региональный университет имени А. Байтурсьнова»	Тайм-менеджмент	Иллинойский университет
7	«Университет имени Шакарима города Семей»	Коммуникация на рабочем месте в 21 век	Калифорнийский Университет
8	«Павлодарский педагогический университет»	Основа Бизнеса, подготовка к началу дела, Стратегические инновации, управление инновационными инициативами, стратегическое лидерство	Йельский университет, Стэнфордский университет, Калифорнийский технологический институт, Беркли университет
9	«Казахский женский национальный педагогический университет»	Основа Бизнеса, подготовка к началу дела, Стратегические инновации, управление инновационными инициативами, стратегическое лидерство	Университет Джона Хопкинса; Пенсильванский университет, Стенфордский университет, Эдинбургский университет
10	«Жетысуский университет имени Ильяса Жансугурова»	Ускоренный курс по Python	Калифорнийский Университет
11	«Кокшетауский университет имени Ш. Уалиханова»	-	-
12	«Южно-Казахстанский государственный педагогический университет»	Коммуникация на рабочем месте в 21 веке	Калифорнийский Университет
13	«Кызылординский университет имени Коркыт Ата»	Программирование для всех, Эффективное решение проблем и принятия решений, Создание и развитие инновационных организаций, Основы предпринимательства: мышление и действие, Использование Python для доступа к веб-данным, Матричная алгебра для инженеров	Йельский университет, Стэнфордский университет, Калифорнийский технологический институт, Беркли университет, Университет Джона Хопкинса; Пенсильванский университет,
14	«Рудненский индустриальный институт»	Информационные системы в бизнесе, промышленности и образовании, Проактивная компьютерная безопасность	Университет Иллинойс, Университет Колорадо,
15	«Атырауский университет нефти и газа имени Сафи Утебаева»	Творческое сотрудничество	Беркли университет
16	«Атырауский университет имени Халела Досмухамедова»	Основы предпринимательства: мышление и действие, Использование Python для доступа к веб-данным,	Стэнфорд, Гарвард, МИТ, Университет Джона Хопкинса
17	«Актюбинский региональный	-	-

	университет имени К. Жубанова»		
18	«Жезказганский университет имени О.А. Байконурова»	Выступление и презентация	Мичиганский университет
19	«Казахский национальный педагогический университет имени Абая»	-	-
20	«Павлодарский государственный университет имени С. Торайгырова»	Деловое общение в 21 веке, Хорошее написание делового письма	Калифорнийский Университет
21	«Каспийский университет технологий и инжиниринга имени Ш. Есенова»	Предпринимательство I: Закладка фундамента	Университет Иллинойс
22	«Северо-Казахстанский университет имени М. Козыбаева»	-	-
23	«Таразский региональный университет имени М.Х. Дулати»	Исследования и международные связи	Калифорнийский Университет, Reinventing higher education
24	«Южно-Казахстанский университет имени М. Ауэзова»	создание и развитие инновационных организаций	Университет Иллинойс,
25	«Карагандинский университет имени академика Е.А. Букетова»	Фонд управления программами	Linked in learning

Ағылшын тіліндегі курстар саны 1039, орыс тілінде 566, қазақ тілінде 685 құрады. (13-суретті қараңыз).

Сурет 13. Оқыту тілі бойынша Coursera курстары

37 ЖЖОКБҰ-да ЖЖОКБҰ базасында ашылған ІТ орталықтар жұмыс істейді. (5-кестені қараңыз).

Кесте 5. ЖЖОКБҰ базасында ашылған ІТ орталықтар

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖОО жанынан ашылған ІТ орталығы
1.	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	ІТ институты
2.	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	Digital lady ЖОО жанында, "QSTEM" ІТ компаниясымен және Huawei Академиясымен бірлесіп
3.	Satbayev University	ІТ олимпиадалық дайындық орталығы ACM ICPC
4.	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	институт дистанционных образовательных технологий
5.	Қазақ спорт және туризм академиясы	Инновациялық-техникалық бөлім
6.	Семей қ. Шәкәрім атындағы Университет	Parasozm Халықаралық ІТ компаниясы
7.	Alikhan Bokeikhan University	БІнтымақтастық кезінде "Abai IT-Valley" технологиялық кластері: 1) "Dr.Web - Орталық Азия". 2) "Семей медицина университеті" КеАҚ. 3) "Сколково" инновациялық паркінің ресми резиденті (Ресей). 4) "Wizard" компьютерлік клубы.
8.	Esil University	Ақпараттық технологиялар орталығы
9.	Академия "Bolashaq"	ЖОО құрылымында қашықтықтан білім беру технологиясы және ІТ-қолдау орталығы бар. Басқа ІТ-орталықтармен жұмыс істеу туралы қол қойылған шарттар жоқ.
10.	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	Акт және қашықтықтан оқыту орталығы
11.	Алматы Менеджмент Университеті	AlmaU IT center
12.	Халел Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	институт ІТ
13.	Шығыс Қазақстан техникалық университеті д. Серікбаев атындағы	1. Виртуалды және Толықтырылған шындық саласындағы құзыреттер және технологиялар трансфері орталығы (бірлескен шарттар жоқ); 2. Huawei ICT Academy;
14.	Жезқазған университеті. О. А. Байқоңырова	университетте орталық бар. Бірлескен жұмыс туралы келісім-шарттар жоқ.
15.	Батыс Қазақстан университеті. М. Өтемісова	Ақпараттық технологиялар орталығы; бірлескен шарттар жоқ
16.	Жәңгір хан атындағы БҚАТУ	"Somnium" ЖШС, Батыс Қазақстан облысының цифрлық технологиялар басқармасы
17.	Л. б. Гончаров атындағы КазАДИ	ІТ центр
18.	Қазақ агротехникалық университеті. С. Сейфуллин	1С-Казахстан
19.	Қазақ технология және бизнес университеті	ІТ центр
20.	Қазақ-Орыс Халықаралық университеті	ІТ центр
21.	Қазақстан-Америка еркін университеті	Цифрландыру орталығы
22.	Абылай хан атындағы Қазумоимья	ХАТУ-мен бірлесіп
23.	Қарағанды индустриалды университеті	Cisco орталығы - қол қою сатысында Kaspersky академиясы мен Huawei академиясы-

		меморандум жұмыс істейді
24.	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті	It-құзыреттілік орталығы, аймақтың жетекші IT-компанияларымен жұмыс істейді: Woopray, EPAM, Gigabyte, 1С Ваниев, ERP Company, Huawei, Cisco және т. б.
25.	Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті	Бизнес-процестерді цифрлық трансформациялауды басқару орталығы
26.	А. Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	IT-орталық; білім алушыларды бағдарламалау Олимпиадасына дайындау бойынша "it мектеп-лицей" КММ-мен шартқа қол қойылды.
27.	А. Байтұрсынов атындағы Қостанай Өңірлік университеті	Университеттің ақылды орталығы (IT орталығы) Сарапшы МК-мен (Қостанай қ.) мамандарды бірлесіп даярлау туралы шарт (келісім) бар.
28.	Ш. Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	имеется
29.	Astana IT University	IT Center: ERP Company, Huawei, Cisco, Kasperskiy и др
30.	Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті	IT-Park Кызылорда, Astana Hub
31.	Халықаралық білім беру корпорациясы	ХОК базасында "INVESCO AZIA"ЖШС-мен бірлесіп 2021 жылдың тамыз айында сәулет-құрылыс саласы үшін цифрлық дағдыларды арттыру бойынша Оқу орталығы ашылды
32.	Павлодар педагогикалық университеті	IT центр
33.	Рудный индустриалды институты	"Әлем" бағдарламалау мектебі
34.	Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті	IT центр
35.	М. Әуезов атындағы ОҚМУ	Huawei, Innova Corporation company ЖШС, it invest ЖШС, "SmartON" қауымдастығы, ҰАТ АҚ, "Carmel"ЖШС компанияларымен шарттар
36.	ХАТУ	IT Innovation Center , Apple training center, Kasperskiy lab. Astana Hub, Halyq Bank, MOST, KazTechVentures.
37.	Қызылорда Болашақ университеті	It орталығы, Қызылорда қ.

22 ЖЖОКБҰ-да ЖЖОКБҰ базасында ашылған Huawei ICT зертханалары жұмыс істейді. (6-кестені қараңыз).

Кесте 6. Huawei ICT ЖЖОКБҰ базасындағы зертханалар

№	ЖОО атауы
1	Казахский национальный университет имени аль-Фараби
2	Казахстанско-Британский технический университет
3	Университет им. С. Демиреля
4	Алматинский Технологический Университет
5	Satbayev University
6	Международный IT университет
7	Алматинский университет энергетики и связи имени Гумарбека Даукеева
8	Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева
9	Astana IT University
10	Казахский агротехнический исследовательский университет имени Сакена Сейфуллина

11	Карагандинский технический университет
12	Карагандинский университет имени академика Е.А. Букетова
13	Карагандинский индустриальный университет
14	Южно-Казахстанский государственный университет имени М. О. Ауэзова
15	Кызылординский государственный университет имени Коркыт Ата
16	Торайгыров Университет
17	Актюбинский региональный университет имени К. Жубанова
18	Евразийский Технологический Университет
19	Международный казахско-турецкий университет имени <u>Ходжи Ахмеда Ясави</u>
20	Атырауский университет нефти и газа имени Сафи Утебаева
21	Каспийский государственный университет технологий и инжиниринга имени Ш. Есенова
22	Восточно-Казахстанский технический университет имени Даулета Серикбаева

Ескерту: 4 ЖЖОКБҰ-да меморандум қол қойылды, жоспарларға сәйкес Huawei ICT 2023 жылдың соңына дейін ашылады деп жоспарланған. Тізім төменде келтірілген:

№	ЖОО атауы
1	Университет Нархоз
2	Жетысуский университет имени И. Жансугурова
3	Shakarim University
4	Казахский Национальный Женский Педагогический Университет

ЖАОК іске асырудағы проблемалар

ЖЖОКБҰ мәлімдеген ЖАОК іске асырудағы проблемаларға мыналар жатады:

- ЖАОК әзірлеу бойынша бірыңғай нормативтік құжаттың болмауы;
- ПОҚ-ның төмен қызығушылығы; ЖАОК артықшылықтары туралы студенттердің төмен хабардарлығы;
- ЖАОК-тың жаңа курстарын өзектендіруге және құруға қаржы ресурстарының болмауы; тыңдаушылардың уәждемесінің төмендігі (курстар бастапқыда тіркелген қатысушылардың шамамен 5% ғана аяқтайды).

ЖЖОКБҰ өздері проблемаларды шешудің мынадай жолдарын ұсынады: ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігі деңгейінде онлайн-курстарды әзірлеуші ПОҚ - ны міндетті көтермелеуге қойылатын талаптар бекітілсін:

- бекітілген еңбек шығындарының сметасы бойынша материалдық немесе ЖАОК әзірлеуді ЖОО-ның қалауы бойынша әзірлеушінің жүктемесіне қосу;
- біліктілікті арттыру курстарын өткізу;
- материалдық-техникалық базаны жаңарту;
- ЖАОК ақпараттық және маркетингтік әлеуетін дамыту;
- ЖАОК-тың жаңа курстарын өзектендіруге және құруға қаржы ресурстарын тарту;
- ЖАОК оқытушы-әзірлеушісінің зияткерлік құқығын қорғауды қамтамасыз ету.

ЖАОК іске асырудағы проблемаларды шешуге дұрыс көзқараспен олардың санын, курстардың сапасын арттыруға болады, бұл қазақстандық әзірлеу курстарының жалпы имиджіне оң әсер етеді, осылайша жергілікті ғана емес, сонымен қатар шетелдік студенттердің де қызығушылығын тудырады. Бұл ҚР жоғары оқу орындарына түсуге ниет білдірген шетелдік студенттер санының артуына әкелуі мүмкін.

Қашықтықтан оқытудың тиімділігі

Жалпы ЖЖОКБҰ келесі көрсеткіштер бойынша Қашықтықтан оқытудың жоғары тиімділігін атап өтеді (жжжжжж-ның өзі он балдық шкала бойынша бағалау):

- қашықтықтан білім беруде цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану тиімділігі (орташа балл– 9.3)
- білім беру бағдарламаларының сапасы (орташа балл – 8.8);
- оқу жоспарының икемділігі (орташа балл – 8.9);
- оқытушылар мен студенттер арасындағы уақтылы және тиімді кері байланыс (GPA – 9);
- студенттердің үлгерімі (орташа балл – 8.4).

Осылайша, ЖОО-лардың қашықтықтан оқитын студенттердің үлгеріміндегі проблемаларды анықтау қажеттілігі байқалады, өйткені бұл параметр ЖЖОКБҰ-ның ең төменгі орташа бағасын алды.

Қорытындылар

2023 жылғы мониторинг қорытындысы бойынша:

- Қазақстанның 55 ЖЖОКБҰ қашықтықтан оқыту мүмкіндігін ұсынады
- Қашықтықтан білім алушылар саны 18729 адамды құрады;
- Қашықтықтан оқытуға тартылған ПОҚ саны 3 875 адамды құрады
- Цифрлық білім беру ресурстарының саны 3 818 272 құрады;
- Қашықтықтан оқытудың білім беру бағдарламаларының жалпы саны 633 құрады.
- ДКК қорытындысы бойынша қашықтықтан оқытылатын пәндер саны синхронды форматта 1026 құрады;
- ДКК қорытындысы бойынша қашықтықтан оқытылатын пәндер саны асинхронды форматта 1532 құрады;
- Білім беру ұйымының шешімі бойынша оқу материалдарын өз бетінше игеру жолымен ДКК қорытындысы бойынша қашықтықтан білім алушылар оқитын пәндер саны 141 құрады;
- Жарыстарға, жиындарға, конкурстарға, фестивальдерге қатысушы-білім алушылар қашықтықтан синхронды форматта оқитын пәндер саны 40 құрады;
- Асинхронды форматта қашықтықтан жарыстарға, жиындарға, конкурстарға, фестивальдерге қатысушы - білім алушылар оқитын пәндер саны 362 құрады;
- Жарыстарға, жиындарға, конкурстарға, фестивальдерге қатысушы-білім алушылар қашықтықтан синхронды форматта оқитын пәндер саны 39 құрады;
- 102 ЖЖОКБҰ-да цифрлық платформаның болуы;
- 98 ЖЖОКБҰ-да онлайн прокторинг жүйесінің болуы;
- 101 ЖЖОКБҰ - да қарыз алуды анықтау жүйесінің болуы;
- Жатақханаға электрондық тіркеу жүйесінің болуы - 88 ЖЖОКБҰ;
- ЖАОК 56 ЖЖОКБҰ-да жүзеге асырылды;
- ЖАОК саны 1 947 құрады ;
- ЖАОК тыңдаушыларының саны 89054 адамды құрады.
- Онлайн-оқытуға дейінгі және онлайн-оқытудың тиімділігі орта есеппен 8.8 баллды құрайды.